Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 23 | Vilnius 1938 m. liepos 19 d. | Pirmi metai

SUĖJO DVEJI METAI, KAI DEGA ISPANIJA

Jauni žmonės neatsimena 1914—1918 metų, kada ne tik daugelyje Europos valstybių, bet ir mūsų krašte viskas aplinkui degė. Dienomis girdėdavome patrankų griausmą, naktimis matydavome raudoną dangų. Tai degė kaimai, degė kruvinu prakaitu žmonių pastatyti triobėsiai, degė juose sukrauti visi trupučiai. Panašiai dabar dega Ispanija, pačių ispanų kurenama. Tai dviguba nelaimė, dvigubas skausmas, kai žmogus, ko nors įnirtęs, naikina savo paties rankomis sukrautą turtą. Kaip žinome, nieks Ispanijai nepaskelbė ir niekam ji nepaskelbė karo, o betgi šiomis dienomis jau užstojo treti metai, kai Ispanijoje siaučia naminis karas, kai dega gražus ispanų kraštas.

Tikėkite, brangūs skaitytojai, kad ne tik jums nusibodo skaityti, bet ir mums nėra noro nuolat rašyti apie naminį Ispanijos karą. Kartais tose žiniose randame šį tą įdomesnio, kartais skaitydami svetimus mūsų pavadinimus, nebaigiame netgi skaityti. Nejdomu. Tai tiesa, bet nepamirškime, kad tuo metu, kai mes laikraštyje ieškome įdomesnių žinių iš karo lauko, tolimoje Ispanijoje dienomis ir naktimis ne tik griaudžia patrankos, trata šautuvai ir kulkosvaidžiai, bet šimtai sunkių karo lėktuvų bombarduoja gražiuosius Ispanijos miestus, kurių daugumas jau sugriauta, o po griuvėsiais baigia gyvenimą baisiausiose kančiose vyrai ir moters, seneliai ir vaikai. Krentančios ir sprogstančios bombos neperrinkdo.

Kai 1936 metais iš liepos 17 į 18 dienos naktį sukilo prieš vyriausybę keli ispanų generolai, buvo manyta, kad tai yra vienas iš daugelio karštų ispanų maištas, kuris po dienos kitos bus sulikviduotas, arba maištininkai, pasinaudoję proga, nuvers vyriausybę. Įvyko visai kitaip. Į naminį Ispanijos karą įsikišo, nors ir neoficialiai, Europos didžvalstybės, vienos palaikydamos vyriausybę (Sovietų Rusija ir Prancūzija), kitos aiškiai pasisakydamos už sukilėlius (Vokietija ir Italija) ir tik viena Anglija liko nuošalyje, nekantriai laukdama, kada galima bus naminį Ispanijos karą panaudoti savo politikos tikslams. Be to, nėra abejojimo, kad naminis Ispanijos karas buvo ir yra labai pageidaujamas ginklų fabrikantams, kurie gerokai prikimšo savo kišenes ispanų auksu.

Geros valios žmonės laukė ir tikėjosi, kad Europos didžvalstybės viską padarys, kad sustabdytų tarpusavės ispanų žudynes. Deja. Europos didžvalstybių politikai ne tik nepasistengė sulikviduoti naminio Ispanijos karo, bet viską padarė, kad tas karas kuo ilgiau užtruktų, kad Ispanija būtų kuo labiau sunaikinta, nes tik tuo atveju Europos kapitalistai turės kur uždirbti dar didesnius pinigus. O kai ispanai neteko ginklų ir žmonių, tai netrukus ir šios medžiagos buvo jiems parūpinta ir tuo būdu naminis Ispanijos karas „idėjiniais" sumetimais tesiamas toliau, Ispanija dega jau dveji metai.

Kaip ilgai dar degs tasai nelaimingas kraštas, vienas Dievas tik žino ir nieks negalėtų pasakyti, kada gi pagaliau ispanai nustos vieni kitiems varstę durtuvus į krūtines. Buvo tikėtasi, kad gal ką nors padarys vadinamasis „Nesikišimo" (didžiausio kišimosi) komitetas", bet jis nė piršto nepajudino, kad pagreitinus naminio karo likvidavimą. Priešingai, šiomis dienomis anglai pasiūlė, o „Nesikišimo komitetas" priėmė planą, pagal kurį po... penkių mėnesių būsią atšaukti iš Ispanijos „savanoriai". Vadinasi, ispanams maloniai paliekama dar pusmetis karui vesti, o paskui? Paskui „savanorių" atšaukimo terminas dar galima bus prailginti, o juo labiau, kad minėtą planą pasirašiusi nė viena valstybė nesirengia atšaukti savo „savanorių", kurie ir toliau bombarduoja didžiuosius Ispanijos miestus su Madridu priešakyje.

Kalbant apie didžvalstybių dviveidę politiką Ispanijos atžvilgiu, reikia nešališkumo vardan pasakyti, kad didžvalstybės padarė vieną žygį — neprileido Ispanijos gaisro į Europą. Tai tiesa. Bet dar nežinia kuo baigsis naminis Ispanijos karas, nes ne aišku, kuri pusė jį laimės, o nuo to, kaip žinome, pareis tolimesnis kai kurių Europos didžvalstybių nusistatymas, kuris, duok Dieve, kad nepasibaigtų Europos gaisru, turinčiu užuomazgą Ispanijoje, kuri jau dveji metai, kaip dega, ar geriau pasakius, pleškina ją kiti.

Bus ar nebus amnestija

Kaip visos po Didžiojo karo susikūrusios valstybės, taip ir Lenkija, šiemet mini nepriklausomybės dvidešimtmetį. Ryšium su šiuo jubiliejumi, jau šių metų pradžioje kai kuriuose laikraščiuose buvo pasirodžiusių žinių, kad būsianti paskelbta amnestija.

Buvo kalbama, kad šioje seimo sesijoje būsiąs svarstomas amnestijos projektas. Dabar betgi Varšuvos spaudoje pasirodė žinių, kad iki šiol seiman neįneštas amnestijos projektas ir todėl šiemet amnestija, tur būt, nebus paskelbta

Kaip iš tikro bus, nieko konkretaus negalima pasakyti, nes amnestiją gali dar paskelbti P. Prezidentas dekreto keliu. Amnestijos paskelbimo klausimas paaiškės tik rudenį, kad Lenkija iškilmingai minės lapkričio 11 dieną.

SENSACINGOS ŽINIOS APIE LENKŲ MASONUS

Šio mėnesio pirmomis dienomis dvisavaitiniame laikraštyje „Politika" (yra tai jaunųjų imperialistų organas) buvęs premjeras L. Kozlovskis įdėjo sensacingą straipsnį apie lenkų masonus. Savo straipsnyje autorius pasinaudojo kažkokiais masonų katalogais, išleistais Šveicarijoje.

Tarp kitų žymesnių lenkų, kurie neva esą masonai, L. Kozlovskis suminėjo šias pavardes: Ignas Padarevskis, gener. Vl. Sikorskis, prof. St. Stronskis ir daugelį kitų.

Šios žinios sensacingos yra todėl, kad aukščiau minėtos asmenybės yra žinomi katalikų veikėjai, o ypač prof. St. Stronskis, kuris dabar laikraštį „Politika" patraukė teismo atsakomybėn.

Pasirodžius sensacingam straipsniui apie masonus, šį klausimą plačiai nagrinėja visi lenkų laikraščiai.

Hugeso skridimas aplink pasaulį

Jau buvo rašyta apie rokordinį Amerikos milijonieriaus Hugeso skridimą aplink pasaulį. Šis skridimas, kuris yra podraug ir tarptautinės parodos propaganda, pasibaigė laimingai.

Huges su savo draugais šio mėn. 14 dieną nusileido netoli New Jorko, kur aerodrome atvyko jį sutikti didelės žmonių minios, sukėlusios drąsiems lakūnams dideles ovacijas. Huges ta proga pareiškė, kad jaučiasi laimingas perskridęs aplink pasaulį, bet antrą kartą nenorėtų leistis į tokią kelionę.

Hugeso skridimas, kaip jau buvo minėta, yra tikrai rekordinis. Iš Now Jorką pro Atlanto vandenyną, Prancūziją, Sovietų Rusiją į Beringo jūrą, Huges vėl atvyko į New Jorką, perskrisdamas apie 23.000 kilometrų per 3 dienas, 19 valandų, 14 minučių ir 10 sekundžių.

Prieš tai skrido du kartus aplink pasaulį garsus Amerikos lakūnas Postas, bet dabar Huges perskrido aplink pasaulį 85 valandomis greičiau, negu Postas.

Šis Hugeso skridimas aplink pasaulį atsėjo 300.000 dolerių.

Iš Latvijos lietuvių gyvenimo

Latvijos lietuvių laikraštis „Lietuvių Balsas" rašo, kad šio mėn. 3 dieną Rygoje įvyko Latvijos Lietuvių Sąjungos kongresas, kuriame dalyvavo trylikos lietuviškų organizacijų atstovai. Kongresą atidarė šios Sąjungos pirmininkas prel. D. Jasinskas, kuris ta proga pasakė kalbą, iškeldamas bendro vieningo darbo reikšmę ir linkėdamas laikytis šūkio — Tėvynės meilė, vienybė ir Latvijos lietuvių gerovė.

Apie Latvijos Lietuvių Sąjungos veikimą padarė pranešimą jos reikalų vedėjas J. Mataitis. Jis pažymėjo, kad Sąjungos veikimas dabar esąs pagyvėjęs, kad dabar dirbama ir gyvenama pagal naujo laiko dvasią — vienybėje galybė. Dabar prie L. L. Sąjungos prisijungusios yra šios draugijos: Lat. vijos Lietuvių Mokytojų d-ja, Liet. Teatro d-ja, Jaunimo d-ja „Rūta", Lietuvių sporto d-ja „Vytis" ir Jaunimo d-ja „Šviesa".

Kongresas patvirtino centro valdybos pakeistą statutą ir aptarė tolimesniojo veikimo planą. Nutartą įsigyti nejudomas turtas, kuris perduota naudotis lietuvių vaikų kolonijai.

Amerikos lietuvių tautinė taryba

Paskutiniu laiku Amerikos lietuvių tautinės grupės labiau ėmė derinti savo veikimą. Turėdamos prieš akis Amerikos lietuvių ir visos lietuvių tautos didelius uždavinius, jos sumanė sudaryti vieną bendrą tarybą, kuri galėtų joms visoms vadovauti. Šį mėnesį į Serantono miestą suvažiavę Amerikos lietuvių tautinių grupių vadai ir veikėjai tokią tarybą išrinko ir nustatė jos veikimo planus. Tarybos tikslas — jungti tautininkų, sandariečių ir kitų tautinių grupių jėgas kultūriniam, visuomeniniam ir tautiniam darbui. Į tarybą išrinkti žymūs Amerikos lietuvių veikėjai: pirmininkas—teisėjas Laukaitis, vicepirm. — Trečiokas, sekretorius — Jurgėla, iždininkas — „Dirvos" redaktorius Karpius, nariais — Strimaitis, Grybienė ir Šegauskas.

Amerikos lietuvių tautinės grupės yra gausios. Jos iki šiol išvarė didelę lietuviško darbo vagą. Tikimasi, kad dabar sudarusios bendrą centrą dar labiau pagyvins savo veikimą

Naujai sudarytoji Amerikos lietuvių tautininkų taryba nutarė kitais metais kviesti į New-Jorko miestą viso pasaulio lietuvių kongresą.

Min. Lozoraitis vyks į Varšuvą?

Praėjusiame „Aido" nr. buvo trumpai minėta apie Lenkijos ministerio Beko kelionę į Rygą ir apie jo sustojimą Kaune, kur kalbėjosi su Lietuvos užsienių reikalų viceministeriu Urbšiu.

Ministerio Beko sustojimas nors ir trumpam laikui ir jo pasimatymas su Lietuvos politikais plačiai yra komentuojamas ne tik suinteresuotų valstybių spaudoje, bet ir visos Europos laikraščiuose gausu yra žinių.

Kai kurie užsienio laikraščiai daro iš šio įvykio toli einančias išvadas, o vienas italų dienraštis „Il Mesaggero", rašydamas apie min. Beko sustojimą Kaune, teigia, kad dar šiemet Lietuvos užsienių reikalų ministeris Lozoraitis atsilankysiąs Varšuvoje.

Kiek ši žinia turi pagrindo, sunku pasakyti, nes nei Varšuvos, nei Kauno spaudoje jokių pareiškimų nėra; pakartota tik italų dienraščio pranešimas.

×

Nuo šio mėn. 15 dienos prasidėjo susisiekimas lėktuvais tarp Varšuvos — Vilniaus— Kauno — Rygos — Talino ir Elsinirkų. Pirmas lėktuvas iš Varšuvos išskrido į Kauną tą dieną 11 val. 25 min. ir į Kauną atvyko 14 val. 20 minučių, atveždamas apie 10.000 laiškų, kurių daugumas buvo siunčiama filatelistiniais sumetimais.

Ir italai nori būti veisliniai

Akcija prieš žydus

Didelę sensaciją sukėlė italų spaudoje pasirodžiusi fašistų partijos deklaracija rasizmo klausimu. Visų pirma deklaracijoje pareiškta, kad italų tauta yra arijų kultūros ir niekuomet nebuvo susimaišiusi su kitomis tautomis.

Įrodžius tolimesniuose deklaracijos punktuose, kad toksai teigimas esąs tikras, paskutinieji du punktai paskirti žydams, kurie esą niekuomet nepadarę jokios įtakos italų tautai.

Pasirodžius šiai deklaracijai, tuojau iš visų viešų bibliotekų buvo pašalinti žydų ir žydų kilmės autorių veikalai.

Prancūzų tautos šventė

praėjo labai iškilmingai

Šio mėn. 14 dieną visoje Prancūzijoje buvo iškilmingai minėta tautinė šventė (1789 metais liepos 14 diena, prasidėjus revoliucijai, minios žmonių sugriovė garsųjį Bastilijos kalėjimą, kuriame buvo kalinami monarchijos priešininkai).

Šiemet tautinė prancūzų šventė buvo minima dvigubu džiaugsmu, nes Prancūzija artimiausiomis dienomis laukia garbingo svečio— Anglijos karaliaus, kurį, kaip pranešama, prancūzai rengiasi sutikti daug iškilmingiau, negu italai sutiko pas save Hitlerį.

Be to, pranešama, kad šiemet tautinės prancūzų šventės proga neįvyko jokių partinių susirėmimų, o visų prancūzų akys buvo nukreiptos į savąją armiją, kurios paradų metu praeinantiems pulkams buvo keliamos didžiausios ovacijos.

Šviečiasi Lietuvos darbininkai

Lietuvos Valstybėje darbininkų švietimu rūpinasi prieš keletą metų Kaune įsteigti Darbo Rūmai. Šių Rūmų Liaudies Universitetas jau antri metai organizuoja darbininkams įvairius kursus.

Pirmaisiais mokslo metais Kaune įvairius kursus lankė 1.500 darbininkų. Iš to skaičiaus egzaminus išlaikė apie 400 žmonių. Antraisiais mokslo metais Liaudies U-tas darbo ėmėsi platesniu mastu, apimdamas beveik visus Lietuvos didesnių miestų darbininkus.

Pereitais mokslo metais Liaudies U-to kursus lankė 3.873 darbininkai, iš kurių egzaminus laikė ir pažymėjimus gavo 2.391 darbininkas. Be to, dar buvo surengta 12-kos specialybių pasitobulinimo kursai.

Kitais mokslo metais Darbo Rūmai Liaudies U-to veikimą mano dar labiau praplėsti. Kur tik atsiras pakankamas skaičius kursantų, visur bus ruošiami įvairių spesialybių kursai. Šalia to dar numatyta šį rudenį Kaune įsteigti suaugusiems darbininkams gimnaziją.

— Dabar Lietuvoje vieši daug Amerikos lietuvių. Iš jų tarpo Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Federacijos įgaliotiniai šiomis dienomis buvo atsilankę pas min. pirm. kun. Vl. Mironą, Seimo pirm. K. Šakenį, krašto apsaugo min. gen. S. Raštikį ir Valstybės Prezidentą A. Smetoną.

— Amerikos Lietuvių Susivienijimas Lietuvos reikalams surinko 3.000 dolerių.

ANTROJI JUBILIEJINĖ LIETUVOS SKAUTŲ STOVYKLA

Ši nuotrauka vaizduoja Lietuvos skautų II tautinės stovyklos atidarymą: (aukštai iš dešinės) Lietuvos skautai didžiuoju saliutu sveikina savo Šefą Valstybės Prezidentą Antaną Smetoną, (aukštai viduryje) Lietuvos skautų Šefas Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, greta jo e. krašto apsaugos ministerio p. kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis, (aukštai kairėje) Klaipėdos krašto Pagėgių „Rambyno" skautų draugovė, (apačioje kairėje) Lietuvos skautų Šefas Valstybės Prezidentas Antanas Smetona iškilmingai įteikia Lietuvos skautams vėliavą, (apačioje viduryje) Klaipėdos miesto jūrų skautai ir apačioje (dešinėje) stovyklos atidaryme gausiai dalyvavę svečiai.

Lietuvos skautai atsirado 1918 metais. Jie pradėjo organizuotis Vilniuje. Taigi dabar jų organizacija jau turi 20 metų.

Minėdama Lietuvos nepriklausomybės ir savo gyvavimo 20 metų sukaktuves, Lietuvos Skautų Sąjunga šiemet surengė dvi didžiules stovyklas: skautų—Dr. Basanavičiaus šile Aukšt. Panenumėje ir skaučių — Pažaislio miške.

Skautams stovyklavimas yra svarbiausia auklėjimosi priemonė. Bestovyklaudami jie turi progos parodyti savo savarankiškumą ir išugdyti savo atsakingumo jausmą. Stovykloje jie geriau pažįsta gamtą ir mokosi daugiau drausmės ir išplečia būdingiausius skautiško būdo bruožus: širdies jautrumą ir tėvynės bei tautos reikalų supratimą, išugdo gamtos meilę, religingumą, tiesioginių pareigų supratimą ir kitas geras būdo savybes.

Lietuvos skautų antroji tautinė stovykla (pirmoji buvo 1928 m.) prasidėjo liepos 8 d. Pradžioje buvo parengiamoji programos dalis. Liepos 10 dieną buvo viešas stovyklos atidarymas. Jame dalyvavo Valstybės Prezidentas Antanas Smetona ir stovyklos garbės komiteto nariai: žemės ūkio min. J. Tūbelis, švietimo min. prof. J. Tonkūnas, krašto apsaugos min. ir kariuomenės vadas gen. St. Raštikis, susisiekimo min. inž. Stanišauskas ir kiti aukštieji asmens. Atvykus Valstybės Prezidentui, prie tribūnos buvo suneštos vėliavos, o vėliau subėgo visi skautai. Valstybės Prezidentą, kaip vyriausiąjį skautų šefą, pasveikino Lietuvos Skautų Brolijos vadas pulk J. Šarauskas. Po to pritariant orkestrui buvo sugiedotas Tautos Himnas. Toliau buvo sveikinimai ir Lietuvos Skautų Brolijai vėliavos įteikimas. Įteikė Valstybės Prezidentas, kuris ta proga pasakė pritaikintą kalbą, nušviesdamas, kokiose aplinkybėse Lietuvos skautai organizavosi, koks yra jų tikslas ir kokios pareigos. Pagerbus įteiktą vėliavą prasidėjo iškilmingos eitynės. Pro aukštų svečių tribūną pražygiavo visi Lietuvos ir užsienių skautų būriai.

Berniukų skautų stovykloje stovyklauna apie 1500 Lietuvos ir daugiau kaip 100 kitų valstybių skautų, būtent: Amerikos, Anglijos, Prancūzijos, Vengrijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Švedijos. Šių valstybių skautai turi įsirengę savo atskiras stovyklas, kurios papuoštos yra jų tautiškais ženklais ir vėliavomis.

Visa stovykla užima didelį šilo plotą. Tai atrodo lyg koksai atskiras miestelis. Jo palapinėse, šalia gyvenamų „kambarėlių", yra įrengta visos reikalingos įstaigos: ligoninė, paštas, viešbutis, bankas, paroda, restoranas, krautuvė, radiofonas, skautiško laikraščio redakcija ir kt.

Kiekviena stovyklos diena turi atskirą pavadinimą, pritaikintą tos dienos programai. Stovyklavimo metu vyksta eitynės, paradai, varžybos, sportiniai pasirodymai ir laužai. Prie laužų būna vaidinimų, deklamacijų, dainų, tautiškų šokių, žaismų ir įvairios muzikos. Tokiomis progomis kartu pasirodo ir kitų valstybių skautai, kurie parodo savotiškų įvairumų ir padainuoja savo dainų, o kai kurie užtraukia ir vieną kitą jau išmoktą lietuvišką dainą.

Skaučių stovykloje (Pažaislyje) taip pat gyvenimas verda. Jų stovykla atidaryta liepos 13 dienų. Kaip rašo Liet. „Aidas", po iškilmingų pamaldų aikštėje išsirikiavo vėliavos ir vienetų skautės. Čia tarp lietuvių skaučių gražiai išsirikiavusios sustojo Estijos, Latvijos, Olandijos, Danijos, Suomijos, Australijos, Naujosios Zelandijos, Švedijos ir Anglijos skautės.

Netrukus į aikštę suėjo 13 vėliavų nešinos skautės. Tribūnoje vietas užima garbingieji svečiai: ministeris pirmininkas kun. Vl. Mironas, švietimo ministeris prof. J. Tonkūnas, užsienių skaučių atstovės ir skaučių seserijos ir brolijos aukštieji pareigūnai.

Trumpu žodžiu į skautes prabyla Moterų Tarybos pirmininkė ponia Lozoraitienė, palinkėdama Lietuvos ir užsienio skautėms pajausti darbo, pasiaukojimo ir tikrojo nuoširdumo nuotaiką. Po kalbos visos skautės pagieda Tautos himną, o trylikoje stiebų lengvai plevėsuodamos pakyla įvairiaspalvės, atstovaujančios 11 valstybių tautinės vėliavos. Vėliavų viduryje iškilmingai plevėsuoja lietuvių trispalvė, greta jos Lietuvos skaučių ir tarptautinė skaučių vėliava, toliau ratu spiečiasi kitos 10 tautų vėliavos.

Skautes sveikina Lietuvos Skautų Sąjungos Šefo pavaduotojas Dr. A. Alekna, seserijos vadė sktn. Žilinskienė, brolijos vadas vyr. skn. pulk. J. Šarauskas, visų stovyklaujančių, kitų tautų skaučių atstovės ir vengrų skautų atstovas —vėl lietuviškai. Stovyklos viršininkė sktn. Čiurlionienė, dėkodama aukštiesiems svečiams už apsilankymą, kviečia ministerį pirmininką tarti keletą žodžių. Ministeris pirmininkas kun. Vl. Mironas maloniai pareiškia savo gilų susijaudinimą, matant, kaip Lietuvoje kyla ir auga gražusis jaunimas, apie kurį senesnieji Tėvynės darbuotojai prieš keliasdešimt metų tik svajoti tegalėję. Dabar, kaip konstatuoja ministeris pirmininkas, malonu žiūrėti ir stebėti, kaip auga ir jaunimas. Jis vyriausybės vardu pareiškia, jog visa vyriausybė trokšta, kad visas lietuvių jaunimas gražiai auklėtųsi ir žengtų į kilniąją ateitį, kad suprastų savo pareigas ir eitų darbo ir pareigos keliu.

Baigdamas min. pirm. kun. Vl. Mironas palinkėjo ugdyti tvirtą asmenybę, pagristą Dievo ir Tėvynės kilniais idealais.

IEVA SIMONAITYTĖ 3)

JOS AISTRA

Dabar... dabar tiktai jis, Karolis vienas jos omeny, jos galvoj, jos širdy. Ak, jis vienas jos sieloj! Nedvejodama, aklai pasitikėdama, ji atsidavė jam kūnu ir siela.

Ir dabar ji žino, koks malonus gali būti gyvenimas, koks gražus yra pasaulis. Ir kaip juokinga norėti gyventi ir tenkintis tik svajonėmis!

Kas tai menas? Kas garbė, kas populiarumas? Tai tik aukso grūdelių nuotrupos, dingstančios tarp pirštų. Tai tik šešėlio šešėlis, kur dingo? Nebėr.

— O meilė, argi meilė negali būti amžina, jeigu karštai myli ir esi mylima? — Taip kalba Karolis.

O, Karoli!

Karolis Martinkus beveik kasdieninis jos svečias. Ir prie kavos puoduko, jaukiajame Rūtos darbo kambary, žavingiausios praleidžiamos valandos.

Tai jau, rodos, nebe darbo kambarys, tai meilės karalija. Plunksna jau seniai, seniai bebuvo Rūtos rankoj. Dar rašyti, vėl rašyti? Kaip nuobodu, kaip sentimentalu, romanas, apysakos, novelės. Juokinga. Gal dar eilėraščiais pradėti? Oi, ne! Rūta nebrašys. Jos laukia kitas pašaukimas: moters, motinos, žavingos šeimininkės. Pokyliai, baliai... Taip sako Karolis.

Pradėtąjį romaną baigti? Na, kokią duoti jam pabaigą? Gal tokią: „Jis mirė, jinai paliko jam ištikima, kol ir ją pašaukė mirtis į aną pasaulį, anapus debesų.." Rūta juokiasi. O gal šitaip: „...Ir juodu puolė vienas antram į glėbį. Ir ilgas ilgas pasibučiavimas buvo lyg antspaudas ano likimo rašto, kuriuo skelbiama: niekas jų nebeskirs, kaip tiktai mirtis. Ir laimingai juodu gyveno. Eilė raudonveidžių vaikučių liudijo apie jųdviejų laimę ir palaimą". Ir tada žmonės gal sakytų, kad tai rašytoja su aukso pirštais. Juk tai... E, kaip banalu!

Ne, neužbaigtasis romanas jau ras savo galą... pečiuje.

— Kada mudu vesimės?—andai paklausė Karolis Martinkus.

— Ar reikia? — erzino Rūta.

— Taigi. Nenori?

— Ne, — juokavo jinai.

Ak, o kaip ji norėjo! Juk tai dabar ir bėra vienintėlė jos svajonė.

Kiek turėsime vaikų? — klausė jis.

— Aš nenoriu vaikų, — nė kiek nepagalvojusi atsakė Rūta Daubutaitė.

Karolis Martinkus nutilo ir susimąstė. Tada jis veik išėjo. Bet kitą dieną jau buvo vėl čia. Nieko jis jau nebeklausinėjo ir, apskritai imant, niekas tą vakarą daug nekalbėjo. Jų vietoje kalbėjo jų aistra, jų meilė, jų akys.

O, jam išėjus, kvepėjo rožės bei gvazdikai kambary ir lengvas cigarečių dūmas...

Šiandien, šį rytą, Rūta gavo iš Martinkaus laišką. Jis buvo išvykęs kelioms savaitėms į I. sostinę, tarnybos reikalais,—jis tikino. Dabar jis rašo, kad grįžtąs ir kad netrukus pasimatysinčiu.

Dabar puošiasi Rūta, dabar ji dabinasi. Rausva vakarinė suknia dengia jos liekną figūrą. Prie krūtinės prisegtos kelios gyvos rožės.

Rūta Daubutaitė stovi prieš veidrodį. Jinai beveik nebepažįsta savęs. Ar tai ji? Ar tai jos akys, pilnos kažkokios didelės ugnies. Veidai jos rausvi, ne nuo dažų, bet iš džiaugsmo. O jos lūpos laukia, laukia!

Ne, tai jau nebe poetė — rašytoja, tai jau moteris...

Skambutis. Rūtai sudreba širdis. Kiekvieną kartą ji šitaip sudreba jam ateinant. Ji užgesina, lyg ne savo rankomis, miegamajame šviesą ir pamažu žengia į aną kambarį, kur dengtas stalas dviems žmonėms.

O, ten jau stovi inžinierius Karolis Martinkus—su apsiaustu, skrybėle ir pirštinėmis rankose.

— Karoli, mielas, aš taip laukiau!

Martinkus vienoje rankoje laiko juodąją savo skrybėlę, kita lyg baimingai paliečia nuogąjį Rūtos petį.

Ne jos burną jis bučiuoja, o tiktai sausomis lūpomis paliečia jos kaklą.

— Aš... atleisk...

— Mylimasis, ką tu dabar? Dėk skrybėlę šalin, kodėl dar su pirštinėm?

Inžinierius Karolis Martinkus pamažu atsega odinę dešinės rankos pirštinę. Lėtai, lėtai smunka ji nuo rankos. O nuo bevardžio piršto atšvinta auksinis spindulys — siauras naujas sutuoktuvių žiedas...

Ilga sunki tyla.

Paskutinį kartą meta žvilgį į buvusį savo mylimąjį Rūta ir pamažu žengia vieną du žingsniu atgal iki stalo, kur po vaza paslėptas skambutis.

Karolis Martinkus negali akių pakelti į apviltąją moterį. Jis bijo pažvelgti į jos akis. Jis pažįsta begalinę jos meilę jam. Jis sukinėja aną jam dar visai neįprastą žiedą ant bevardžio piršto...

— Panelė skambino?—kukli pasigirdo tarnaitė.

— Taip,—šaltas Rūtos balsas:— ponas inžinierius...— Jos akys nuklydo pro Karolį, pro šalį į duris.

Ir tarnaitė, tūpterėdama, išleido svečią.

— — — — — — — —

Visą naktį dirbo rašytoja Rūta Daubutaitė prie nebaigtojo romano ir jį užbaigė. O kada jau pro uždaras langines pradėjo spyksoti rytmetinės saulės spinduliai, ji užmezgė naują apysaką: „Jos aistra".

Galas.

Kaip suprantamas politinis realizmas?

Kai kurių valstybių politikai vis dažniau kalba apie vadinamąjį politinį realizmą. Kaip jie jį supranta?

Jeigu yra politinis realizmas, tai yra, tur būt, ir politinis idealizmas? Taip, tarptautiniame gyvenime susiduriame su abejais politikos supratimais. Kad aiškiau suprastumėm politinį realizmą, turime pasakyti kelis žodžius ir apie politinį idealizmą.

Politinio idealizmo didžiausias vaisius buvo Tautų Sąjunga. Didžiosios Santarvės politikai, steigdami Tautų Sąjungą, turėjo tikslą sudaryti tam tikrą pastovią politinę sistemą ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje. Tautų Sąjunga turėjo būti tvirtas pagrindas tarptautiniam bendradarbiavimui. Juo labiau, kad nieko pasaulyje neturėjo būti daroma be Tautų Sąjungos žinios. Tiesa, buvo palikta valstybėms laisvė sudarinėti tarp savęs sutartis, bet tos sutartys turėjo būti įregistruojamos Tautų Sąjungos sekretarijate. Žodžiu, visi svarbieji tarptautinio gyvenimo klausimai turėjo būti svarstomi Tautų Sąjungoje arba bent per ją pereiti. Ženevos institucija turėjo būti viso pasaulio valstybių ir tautų parlamentas. Tautų Sąjungos statutas skelbia, kad valstybių politika turinti būti vieša, kad valstybės turinčios gerbti pasirašytas sutartis. Kitaip sakant, steigiant Tautų Sąjungą, buvo norima įvesti tarptautinin gyveniman teisės ir moralės dėsnį. O iš pasirašančiųjų tarp valstybių sutarčių labiausiai buvo ir yra propaguojamos vadinamos kolektyvinės sutartys, t. yra tokios sutartys, kurias pasirašo ne dvi, bet daugelis valstybių. Tokios sutartys propaguojamos todėl, kad jos gali geriau užtikrinti visuotinį saugumą, taiką. Deja, šiandie Tautų Sąjunga, galima sakyti, yra visiškai subankrutavusi. Jos propaguojama visuotinio saugumo sistema, kolektyvinių sutarčių reikalas ir teisės bei moralės dėsniai tarptautiniame gyvenime liko tiktai idealais. Apskritai, teisė šiandie nedidelės teturi reikšmės. Teisę šiandie atstoja jėga, kartais labai brutali.

Taigi toji jėga ir yra politinio realizmo pagrindas. Kitaip sakant, politinis realizmas nepripažįsta jokių tarptautinio gyvenimo teisės nuostatų, nepripažįsta kolektyvinių sutarčių, nepripažįsta ir pačios Tautų Sąjungos. Didelės politinio realizmo šalininkės yra šios valstybės: Vokietija, Italija, Japonija ir kitos. Teisė šiom valstybėms yra tai, kas tarnauja jų interesams. Jeigu taikiu būdu negalima tų interesų patenkinti, leidžiama tada jėgai pasireikšti. Tai ir vadinasi politinis realizmas. Vietoj tarptautinės bendrabiavimo sistemos, skelbiama, kad valstybės turinčios labiau derintis prie gyvenimo, turinčios vesti tokią politiką, kokios reikalaująs gyvenimo momentas. Pastebėtina, kad politinis realizmas, ypač kraštutiniai suprantamas yra labai pavojingas taikai. Ne iš kur kitur, tik iš Vokietijos Italijos ir Japonijos gresia šiandie pasauliui didžiausi karo pavojai. Ir jeigu daugiau valstybių ims skelbti tokį patį, tik brutale jėga paremtą, politinį realizmą, tai visuotinis karas bus neišvengiamas. Tiesa, jėgą geriausiai sutramdyti gali tik dar stipresnė jėga, bet tokiu būdu galima tik trumpam laikui išvengti karo. Kadangi dabar prieš ją statoma dar stipresnė jėga, kadangi valstybės viena už kitą labiau ginkluojasi, tai karas atrodo neišvengiamas, o tada ir bus polinio realizmo „nuopelnas".

A. P.

Anglijos karaliai Paryžiuje

Šiomis dienomis laukiamas yra Paryžiuje Anglijos karalius Jurgis VI ir karalienė Elžbieta.

Ryšium su tuo, Europos spaudoje daug rašoma apie šį vizitą, kuriuo anglai nori dar labiau sustiprinti gerus santykius su Prancūzija. Ta proga „Lietuvos Aido" korespondentas iš Paryžiaus parašė įdomų straipsnį apie anksčiau viešpatavusių Anglijos karalių atsilankymus Paryžiuje. Korespondentas aprašė karalienės Viktorijos, Edvardo VIII ir Jurgio V atsilankymus.

„Britų imperijos istorijoje palikusi skaisčiausią atminimą, karalienė Viktorija Prancūzijoje buvo apsilankiusi du kart, iš kurių antrasis, 1855 m. vizitas turi išskirtinos svarbos.

Ši data daugelio istorikų laikoma užuomazga tos širdingosios santarvės, kuri Prancūziją riša su Anglija iki pat paskutiniųjų dienų. Didieji antagonizmai tarp dviejų imperijų atrodė išnykę visiems amžiams. Krimo karas Prancūziją ir Angliją buvo išrikiavęs viename jūriniame fronte. Napoleono III imperija anglams nebebuvo Napoleono Bonapartės uraganas, tiek nervų ir kraujo prigadinęs. Džonui Bulliui anapus La Manche'o.

Iš tikrųjų, atrodė dviejų valstybių susitaikymo simboliu, kai karalienė Viktorija net išdrįso nueiti į Invalidus pagerbti didžiojo karvedžio ir didžiausio Anglijos priešo Napoleono palaikų, kurie tuomet jau buvo pargabenti į Paryžių iš šv. Elenos salos. Karalienė Viktorija anuomet buvo šauniai sutikta Paryžiuje, čia aplankė pirmąją pasaulinę parodą ir visur buvo minios karščiausiai sveikinama. Su imperatoriene Eugenija ją rišo ypatingos draugystės ir simpatijos saitai, o imperatorių Napoleoną III ji taip pat ne mažiau gerbė. Nors prancūzų vokiečių 1870 m. kare Anglija laikėsi neutralumo, tačiau karalienė Viktorija vėliau tvirtino veikusi tą nelaimingąją dieną, kai imperatoriaus armija buvo prūsų sutriuškinta prie Sedano.

Vėliau anglų ir prancūzų rungtynės kolonijinėse ekspedicijose ir taip pat anglams „amžinasis klausimas" dėl vienos dominuojančios valstybės ar valstybių jėgų pusiausvyros Europos žemyne, šias dvi imperijas dar nekartą buvo išskyrę. Tačiau, nors ir neturėdamas jokių rašytų santarvės sutarčių, jos niekad nenuėjo į priešingas karo stovyklas.

Vis dėlto apie 1900 m. prancūzų anglų santykių nebuvo galima pavadinti gerais.

Bet tuo metu Prancūzijos užsienių politikai vadovavo gabus santarvių meisteris Delcasse, kuris jautė, kad viena santarvė su Rusija neteikia pakankamo saugumo ir kad Prancūzijos interesai būtinai privalo dar santarvės su Anglija. Tą tikslą, nors tik iš dalies, Delcasse pasiekė, kaip žinome, 1904 m.

Tačiau vykstančioms tarp Delcasse ir lordo Landsdowno deryboms, be abejo, palengvino sudaryti ko palankiausią atmosferą Viktorijos įpėdinio karaliaus Eduardo VII vizitas Paryžiuje 1903 m. Susitarusi dėl visos eilės kolonijinių problemų išsprendimo, padarydama nuolaidų (Egiptas), ir gaudama kompensacijų (Marokas), Prancūzija nutiesė kelius širdingajai santarvei (Entente cordiale), kuri vėliau vaidino tokį sprendžiamą vaidmenį Europos gyvenime.

Deja, širdingoji santarvė nebuvo (ir net šiandien nėra!) tokia, kokios Prancūzija norėjo. Sutikdama tam tikrais konkrečiais atvejais teikti Prancūzijai savo diplomatinę paramą, Anglija, tačiau, vengė eiti prie karinės santarvės. Ir vėl, kai prieš Didįjį karą anglų ir prancūzų gen. štabai vedė pasitarimus dėl galimo „strateginio" bendradarbiavimo, bet jiems trūko aiškaus ir konkretaus politinio susitarimo tarp abiejų vyriausybių.

Daugelis ir šiandien tvirtina, kad tas anglų „neryžtumas", „neaiškumas" kaip tik dar labiau skatino imperialistinę Vilhelmo II Vokietiją nueiti agresijos keliu.

Iš tikrųjų, lordo Grey politika turėjo savo angliška moralę: negarantuodama Vokietijai savo neutralumo Europos karo atveju, Anglija manė atšaldysianti vokiečių imperializmą, ir iš antros pusės aiškiai negarantuodama Prancūzijai karinės paramos, Anglija vylėsi prancūzų kontinentinei politikai įkvėpsianti daugiau nuosaikumo.

Bet po Agadiro krizio ir ypač po antrojo Balkanų karo jau ėmė aiškėti, kad baisi audra Europoje sunkiai išvengiama.

Štai tuo metu, 1914 m. balandžio mėnesį į Paryžių atvyksta Anglijos karalius Jurgis V.

Tiesa, ir šio vizito metu prancūzai negavo iš lordo Grey visiškai aiškių pažadų. Tačiau buvo numanu, kad „Entente cordiale" yra neišvengiama būtinybė. Po kelių mėnesių jau matėme Angliją karo lauke, Prancūzijos pusėje... Antrasis karaliaus Jurgio V vizitas, tuojau po karo paliaubų, 1918 m. gruodžio mėn., tai buvo, be abejo, karą laimėjusios imperijos šefo vizitas kitai karą laimėjusiai imperijai, ketverių metų kautynių santarvininkei.

Jurgio VI vizitas

Štai po 20 metų Paryžiuje vėl sveikins jaunąjį Anglijos karalių. Gyvenamojo laiko aplinkybes visi gerai žinome. Europoje ir už Europos ribų vėl atsivėrė baisios karo lavos versmės. Tolimieji Rytai, Ispanija, Austrijos žlugimas, Sudetai..., Ginklavimosi kvaitulys, imperialistinės ideologijos, revanšo dvasia ir praktika... Gegužės 21 d. visuotinės mobilizacijos dekretas jau gulėjo ant Daladiero stalo... Štai aplinkybės, kuriomis vyksta pastarasis anglų suvereno vizitas Paryžiuje".

MANO PASTABOS

Ir talka nieko nepadėjo

Aš vėl grįžtu prie veikalo „Altorių Šešėly" ar, geriau pasakius, prie jo vertimo į lenkų kalbą. Kaip žinome, pirmas tomas jau išėjo ir, lenkų knygynuose gaunamas, nors kiek brangokas, nes kaštuoja 7 auksinus. Ar kiti du tomai greit išeis ir iš viso ar jie bus išleisti, nieko tikro negalima pasakyti, kadangi nei knygų leidimo bendrovė „Rój", nei patsai vertėjas nieko apie tai neprasitarė. Kitų dvejų tomų lenkiškai išleidimas pareis, tur būt, nuo pirmojo tomo pasisekimo, o tai vėl pareina ne tik nuo sumanios ir viliojančios reklamos, bet ir nuo kuklių recenzijų, kurių nei lenkų dienraščiuose, nei visokio pobūdžio žurnaluose dar neužtikome.

Tuo tikslu netgi kviečiau „Aido" skaitytojus į talką, gal jie kur užtiks kokią nors žinelę apie p i r m ą lietuvių lietratūros veikalą, išverstą į lenkų kalbą. Deja. Nei pats iki šiol nieko neužtikau, nei skaitytojai nieko nepranešė. Žodžiu, tylu, ramu. Kas kita savo metu pasirodžiusios Urkes Nachalniko, o vėliau S. Piaseckio knygos. Kriminalisto Urkės Nachalniko „veikalais", jei neklystu, gerėjosi net Vilniaus dvarininkų dienraštis „Słowo". Nesakau, kad šie autoriai pateks į literatūros akademiją, bet tik pažymiu patį faktą, kaip lenkų recenzentai patraktavo Urkės Nachalniko knygas ir lietuvio rašytojo Mykolaičio-Putino veikalą. Apie Nachalniko knygas susidarė ištisa bibliografija, o apie Mykolaičio veikalus nieks iki šiol neatsiliepė.

Dairydamasis kokios nors recenzijos, neseniai užtikau informacinio pobūdžio straipsnį savaitiniame žurnale „Tygodnik Illustrowany". Straipsnio autorius paduoda sutrauktas žinias apie lenkų literatūros veikalus, išleistus lietuviškai.

Ir ko ten nerasime! Pradėjus Mickevičiumi ir baigiant Marčinskiu su Zażycka. Netgi, atleisk Dieve vertėjams nuodemę, Senkevičiaus veikalai, kuriuose nedovanotinu būdu yra įžeisti lietuviai, netgi Novačinskis. Toje ilgoje pavardžių virtinėje trūksta tik Jono Obsto. Ir ką gi! Apie kiekvieną išverstą lenkų autorių veikalą į lietuvių kalbą mūsų spaudoje recenzijų net mirga; galima jau leisti atskirą jų rinkinį, kuriai prakalbą parašyti atsirastų labai daug mėgėjų, kurių vieną kitą jau dabar galima būtų suminėti, bet geriau paklauskime recenzinio rinkinio. Gali skaitytojai man prikišti, kad aš per dažnai tuo pačiu klausimu rašau. Gal ir taip, bet kai žmogus darai talką, tai vistiek reikia pasakyti, ar talka pasisekė, ar ne. Taigi turiu prisipažinti, kad mano talka nepasisekė, kad nieks neatėjo man padėti, nes su tuščiomis rankomi nieks ir negalėjo ateiti.

R. M.

KORESPONDENCIJOS

Švenčionys. *Atleisti nuo darbo du lietuviai mokytojai.* Kaip „Aido" 10 m. buvo rašyta, Švenčionių Liet. Švietimo Draugija „Rytas" šių metų pradžioje buvo gavusi mokyklų kuratorijos įspėjimus, kad jei nebus išpildyti pagal 1932 m. įstatymą tam tikri reikalavimai (parūpinti tinkamesni butai, užtikrintos mokykloms laikyti lėšos ir kt.), tai kuratorija ketinanti uždaryti „Ryto" laikomas lietuviškas pradžios mokyklas Švenčionyse, Raškutėnuose, Ivanėnuose, Taujūnuose, Kalvesalyje, Kukiškėje, Miežionėliuose, Davaisiuose ir Kukutėliuose.

Administracijos valdžios sprendimu, Švenčionių „Ryto" Draugiją po to sulaikius ir uždarius, „Ryto" valdyba švietimo valdžios reikalavimų patenkinti negalėjo. Šį reikalavimą turėjo atlikti paskirtas šiai draugijai valdiškas kuratorius. Ar jis tuos reikalavimus stengėsi patenkinti — nežinia. Tik tiek težinoma, kad šiemet gegužės mėnesį mokyklų kuratorijos sprendimu Taujūnų (dviklasė) ir Kukiškės mokykloms leista veikti tik iki mokslo metų pabaigos ir pranešta, kad nuo šių metų rugpiūčio 31 d. jos būsiančios uždarytos. Tų mokyklų aktai ir antspaudai įsakyta perduoti Švenčionių apskrities mokyklų inspektoriui iki rugsėjo 10 dienos.

Ar valdiškas uždarytos Švenčionių „Ryto" draugijos kuratorius dėl šio mokyklų kuratorijos sprendimo apeliavo aukščiau, nežinia. Tik tiek težinoma, kad jis jau yra pranešęs atskirais raštais Kalvesalio mokyklos mokytojui Leonui Matkevičiui ir Kukutėlių mokyklos mokytojui Hermanui Misiūnui, kad nuo šių metų birželio 30 dienos jis juos nuo darbo atleidžiąs.

Kokio likimo susilaukė kitos aukščiau minėtos mokyklos ir jų mokytojai — neteko sužinoti.

Vilpis.

Dzegcioriai, Vilniaus - Trakų apskr. *Visi išsirašo „Aidą".* Šis kaimas yra išėjęs į vienkiemius Jis nedidelis — tik 18 ūkininkų. Bet jie visi susipratę. O ypač pavyzdingi laikraščių skaitymo atžvilgiu. *Dabar čia kiekvienoje pirkioje yra išsirašytas „Aidas".* Tai gražus pavyzdys visiems apylinkės kaimams.

Jaunimas irgi neatsilieka. Jis taip pat šį laikraštį skaito. Šventadieniais susirinkęs į savo pramogas padainuoja gražių, širdį gaivinančių lietuviškų dainelių ir eina visokių tautiškų žaismų. Taip pat ir pasisportuoja.

Su Dzegciorių jaunimu gražiai sugyvena Kukiškių kaimo jaunimas, kuris taip pat gražiai dalyvauja surengtose pramogose.

Svečias.

Daržininkai, Vilniaus-Trakų apskr. *Surengė vakarą.* Daržininkai—kaimas didelis. Lietuviškų laikraščių čia ateina nemaža. Bet tikimasi, kad jų dar daugiau bus išsirašoma, nes *kiekvienas, kuris yra išsirašęs, ragina kitus, kad taip pat išsirašytų.*

Čia jaunimas susipratęs. Jis skaito ne vien laikraščius, bet ir knygas. Vienas kitas dar pabando ir referatėlį parašyti.

Čia šiemet ypatingai gražiai buvo rengiamos lietuviškos gegužinės pamaldos. Jose buvo ne vien giedama, bet ir skaitoma vieno kito parašyti pritaikinti pamokymai.

Birželio 19 d. vietos jaunimui pavyko surengti lietuviškas vakaras. Buvo vaidinama drama „Judas Iskarijotas". Vaidintojai nors ir daug privargo, nors ir daug naktų nemiegojo, bet kai pasiryžo, tai ir surengė vakarą. Vaidintojai vaidino gerai, o ypač vykusiai buvo atlikta Judo rolė.

Šį vakarą daržininkiečiai mėgino rengti du kartus. Pirmą kartą negautas leidimas. Jau buvo pasiruošta vaidinti. Paskutinę prieš vaidinimą valandą gautas pranešimas, kad dėl leidimo gautas neigiamas apskrities storastos atsakymas. Bet rengėjai su lietuvišku kantrumu klabeno toliau ir vis dėlto leidimą gavo.

Tikimasi, kad šio kaimo jaunimas ir toliau nenuleis rankų ir su lietuvišku kantrumu toliau dirbs lietuvišką darbą

Senis.

Žiūrai. Gardino apskr. *Ką veikė kazimieriečių skyrius.* Nuo 1925 iki 1937 metų čia veikė Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius, kuris turėjo 30 narių. Nariai savo pareigas atlikdavo pavyzdingai, ypač daug skaitydavo knygų ir laikraščių. Skyrius surengė 20 lietuviškų vakarų su vaidinimais, šokiais ir žaismais. Be to, skyriaus rūpesčiu gale kaimo pastatytas paminklinis kryžius.

Čia yra mergaičių, kurios mėgina eiti nelietuviškais keliais. Bet tikimasi, kad jos nepaklys ir vėl sugrįš į tą patį lietuviškų kelią.

Putinas.

Tverečius, Švenčionių apskr. Šiemet birželio 12 d. Tverečiaus lietuvių kooperatyvas norėjo paminėti kooperacijos dieną, bet negavo apskrities storastas leidimo. Bet kooperatyvo valdyba nenusiminė. Ji pradėjo ieškoti kitokių kelių. Birželio 19 d. ji savo posėdyje nutarė leidimą išgauti per Lenkų Kooperatyvų Sąjungą. Birželio 22 d. per šią sąjungą buvo nusiųstas apskrities storastai prašymas, kad būtų leidžiama kooperacijos diena paminėti liepos 3 d. Bet ir šį kartą gautas neigiamas atsakymas. Liepos 2 d. Storasta pranešė, kad per vėlai jam buvęs atsiųstas prašymas.

„Vilniaus Žodyje" buvo rašyta, kad apie kooperacijos dienos minėjimą pranešimai (transparantai) šiemet Tverečiuje buvę parašyti vien lenkų kalba. Faktinai buvo kitaip. Visi pranešimai buvo parašyti lenkų ir lietuvių kalbomis. Kai kurie pranešimai buvo parašyti didesnėmis raidėmis lietuvių kalba, negu lenkų.

Toliau „V. Ž." korespondentas rašo: „Taip pat nesuprantama yra valdybos skubotumas per visuotinius susirinkimus vartoti lenkų kalbą".

Iš čia matyti, sad šis reiškinys neva pasikartojąs visuose visuotiniuose susirinkimuose. Čia irgi prasilenkta su tiesa, nes šių metų visuotiniame kooperatyvo narių susirinkime iš lenkų nieks nedalyvavo ir nieks iš valdybos nesistvėrė „skubotai" vartoti lenkų kalbą ir netgi niekas nekalbėjo. Tiesa, 1937 m. vasario 10 d. įvykusiame visuotiniame susirinkime šiek tiek buvo vartojama lenkų kalba, bet tik todėl, kad reikėjo vienam kooperatyvo nariui, lenkui mokytojui, atsakyti į jo padarytus kooperatyvui priekaištus.

Liepos 4 d. ir šioje apylinkėje buvo didelė audra, kuri ėjo nuo Pastovių, pro Kazėnus ir Vasiūnus. Pakeliui audra išgriovė daug medžių ir trobesių. Valackų kaime nugriovė vieną trobą ir 20 kluonų. Turlose nugriovė 19 trobų ir sužeidė vieną žmogų. Lincuose-Lagodose nugriauta 4 trobesiai, Kairių kaime apie 20 trobesių, Kazėnuose apie 30 trobesių. Be to, prie Kazėnų nugriovė didelį tiltą ant Dysnos upės. Vasiūnuose, kaip jau buvo rašyta, taip pat sugriauta keletas trobesių. Dysnos kaime dėl audros sudegė vienas gyvenamas namas.

A. Tveraitis.

Ašmena. *Seni radiniai.* Ašmenos apylinkėje yra senelių, kurie dar moka kalbėti lietuviškai. Jie Ašmenos miestą vadina Ašmenimis (Ašmenys). Tvirtinama, kad seniau šis miestas taip ir buvo vadinamas.

Ašmenos miestas praeityje daug yra matęs atėjūnų. Pro čia kitados daug praūžė švedų, vėliau prancūzų, dar vėliau Ašmenos keliai daug yra matę rusų ir vokiečių. Apie prancūzų buvimą Ašmenos apylinkėje ryškiai liudija įvairios iškasenos. Šiomis dienomis Ožiškių (ir gi lietuviškas pavadinimas) dvaro laukuose viena moterėlė rado Napoleono laikų prancūzišką pinigą, kurio vienoje pusėje yra Napoleono galva, antroje prancūziški žodžiai ir 1796 m.

K.

VILNIAUS KRONIKA

Vilniečiai išvyko į Kauną

Liepos 16 ir 17 dieną traukiniu išvyko Kaunan dalyvauti pirmoje viso pasaulio lietuvių tautinėje olimpiadoje per 40 Vilniaus lietuvių.

Išvyko kun. K. Čibiras, dir. M. Šikšnys, mokytojai: V. Martinkėnas, H. Horodničius ir A. Mačionis, kun. K.. Gečys, laikraštininkai: A. Burokas ir J. Cicėnas. Visi kiti — sportininkai, kuriems vadovauja mokyt. Pr. Žižmaras.

Vilniečiai anoje pusėje buvo sutikti labai iškilmingai. Visose geležinkelio stotyse jų laukė daug žmonių, kurie vilniečius pasitiko su gėlėmis ir ovacijomis. Dar daugiau žmonių pasitiko Kauno stotyje. Ten buvo minios žmonių, kurios mėtė vilniečiams gėles ir garsiai šaukė „valio".

Pirmininko K. Stašio bylos atgarsiai

Savo metu lenkų spaudoje daug buvo rašoma apie tariamą pirmininko K. Stašio devizinį prasižengimą, radus pas jį vykstant Dancigą seną auksinę monetą.

Ryšium su tuo, pirmininkui K. Stašiui buvo sudaryta teismo byla, kuri betgi pasibaigė visišku p. K. Stašio išteisinimu. Šiomis dienomis Gdynios apygardos teismas sugrąžino ir auksinę monetą ir visus kitus dalykus.

Patvirtintas „Aido" konfiskavimas

„Aido" redakcija gavo Vilniaus apygardos teismo neviešojo posėdžio protokolo ištrauką, kuria pranešama, kad Vilniaus Miesto storastos sprendimas, kuriuo buvo sukonfiskuotas „Aido" 11 Nr., teismo sprendimu esąs patvirtintas.

Dabar po šio sprendimo „Aidas" turės teismo bylą, kuri bus svarstoma viešai. „Aido" atsakingasis redaktorius bus kaltinamas pagal B. St. 170 str. už neteisingų žinių skleidimą.

Dėl Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijos

„Aido" redakcija gauna iš kaimų paklausimų, ar galima tikėtis, kad vėl galės veikti uždarytoji Liet. Š. Kazimiero Draugija ir jos skyriai. Pasiteiravę pas šios draugijos valdybos narius, sužinojome, kad apeliacijos skundas dėl šios draugijos uždarymo dabar yra Vidaus Reikalų Ministerijoj ir tikimasi, kad jis būsiąs išspręstas palankiai. Tuo būdu atrodo, kad buv. šios draugijos nariams nerimastauti ir ieškoti kitokių organizavimosi kelių dar būtų per anksti.

Mūsų svečiai

Šiomis dienomis į Vilnių buvo atvykę iš Kauno visa eilė žymesnių lietuvių. Daugelio pavardės mums nežinomos. „Aido" redakciją aplankė kaunietis redaktorius Jonas Kalnėnas, vienas amerikietis ir dvi amerikietės, būtent: Amerikos Vyčių organizacijos pirmininkas inž. Antanas Mažeika, jo žmona Zuzana Mažeikienė ir Emilija Ksenaitytė.

Svečiai amerikiečiai savo atsilankymo atminimui išsirašė „Aidą".

Vilniuje viešėjo prancūzų skautai

Liepos 15 dieną į Vilnių buvo atvykęs Pancūzijos skautų būrys (19 asmenų) ir jų kapelionas. Aušros Vartuose jiems buvo atlaikytos pamaldos ir jie aplankė įdomesnes Vilniaus vietas. Domėjosi ir vietos lietuvių skautų organizacijomis. Deja, jų vadovai nemalonėjo nurodyti, kur yra mūsų skautų centras.

Prancūzų skautai tą pačią dieną iš Vilniaus nuvažiavo Kaunan, nes jų kelionės tikslas buvo—aplankyti Lietuvos skautų tautinę stovyklą į kurią jie buvo iš anksto pakviesti. Išvažiuodami iš Vilniaus į Kauną, prancūzų skautai kiekvienas buvo prisisegę prie peties lietuviškus tautiškus kaspinėlius.

Iškilmingai atidaryta Lietuvos Olimpiada

Liepos 17 dieną Kaune iškilmingai buvo atidaryta pirmoji Lietuvos tautinė sporto olimpiada. Ją atidarė Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, pasakydamas pritaikintą kalbą. Taip pat atidaryme dalyvavo Lietuvos ministeriai, kariuomenės vadovybė, įstaigų ir organizacijų atstovai, kitų valstybių pasiuntiniai, iš kitur atvykę svečiai ir šiaip labai daug žmonių.

Po atidarymo įvyko Olimpiadoje dalyvaujančių sportininkų paradas. Pražygiavo Lietuvos, Latvijos, Šiaurės ir Pietų Amerikos, Anglijos ir Vilniaus lietuviai sportininkai. Po to buvo parodyti tautiniai šokiai ir įvyko bėgimo ir šokinėjimo rungtynės.

Lietuviai pabaigė mokslus

Lietuvos Valstybė, norėdama turėti daugiau išmokslintų specialistų, vien savo mokslo įstaigomis nesitenkina, ir gabesnius žmones siunčia studijuoti dar ir į užsienį, teikdama jiems stipendijas. Pav., švietimo ministerijos stipendijas gavę šiemet pabaigė užsienyje aukštuosius mokslus šie menininkai: Bronius Pundžius Paryžiuje skulptūrą, Vytautas Marijošius Pragoje dirigavimą, Tadas Lamsargis ten pat amatų mokslus — knygrišystę, Povilas Augustinavičius Paryžiuje knygos meną, Kajetonas Zdančius Čekoslovakijoje stalių amatus ir Petras Misiūnas Italijoje spaudos meną. Be to, susisiekimo ministerijos stipendininkai pabaigė specializuoti Vokietijoje: Bronius Nemiekas—jūrų teisę ir Juozas Maurukas—jūrų prekybą.

— Paskutini apskaičiavimai rodo, kad šių metų pradžioje Lietuvos Valstybė turėjo 2.549.668 gyventojus. Pernai tuo pačiu laiku turėjo 2.526.535 gyv.

— Vietoj ilgamečio Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pirmininko dr. Petriko išrinktas Lietuvos skautų šefo pavaduotojas dr. Alekna.

— Tautų Sąjungos statistikos biuro pranešimu, 1936 metais sausio 1 dieną visame pasaulyje buvo 2.115.800.000 žmonių.

Paminėtos Dariaus ir Girėno žuvimo sukaktuvės

Šio mėnesio 17 dieną suėjo lygiai penkeri metai, kai Vokietijoje, Soldino miške, tragiškai žuvo perskridę Atlanto vandenyną du lietuviai lakūnai: Stepas Darius ir Stasys Girėnas.

Šias liūdnas sukaktuves paminėjo viso pasaulio lietuvių spauda. Bet plačiausiai šios sukaktuvės buvo paminėtos Lietuvos Valstybėje. Kauno ir provincijos laikraščiai įsidėjo plačius Dariaus ir Girėno žygio ruošimo ir jo vykdymo aprašimus, visa tai paryškindami įvairiomis illustracijomis.

Apskritai, iš viso atrodo, kad tai buvo viso pasaulio bendra gedulinė šventė, kada visi tą garbingąjį mūsų tautiečių žygį minėjo su dideliu susikaupimu.

Kaune liepos 17 d. už Dariaus ir Girėno vėles buvo atlaikytos gedulingės pamaldos. Joje dalyvavo Lietuvos karo aviacijos viršininkas pulk. Gustaitis, Lietuvos Aeroklubo pirmininkas prof. Žemaitis, vyriausybės ir organizacijų atstovai ir šiaip daug žmonių.

Liepos 15 d. Kaune įvyko Dariaus ir Girėno paminklui statyti komiteto posėdis, kuriame galutinai patvirtinta paminklui statyti numatyta vieta. Paminklas bus statomas Kaune, sporto aikštės ašyje už įėjimo į valstybinį aikštyną. Paminklas bus 23 metrų aukštumo.

Liepos 17 d. paminklui statyti vieta buvo atžymėta iškilmingu būdu. Bet paminklo kertinis akmuo bus padėtas vėliau, nes dar galutinai neišpręsta paminklo statymo vykdymo planai.

Palestinoje darosi vis karščiau

Telegramų pranešimu, paskutinėmis dienomis Palestinoje vėl prasidėjo kruvini susirėmimai tarp žydų ir arabų.

Kaip jau buvo rašyta, šiuo žygiu kovą pradėjo žydai, mėtydami į arabų autobusus bombas ir, kur tik pasitaiko proga, šaudydami į arabus.

Pavyzdžiui, šio mėnesio 15 dieną nežinomas asmuo Jeruzalėje metė bombą į arabų būrį. Bombos sprogimo metu vietoje žuvo 12 arabų ir keliosdešimt buvo sužeista. Arabai norėjo organizuoti mitingą, bet policija ir kariuomenė neleido.

Tą pačią dieną Jeruzalėje buvo užmušta dar 40 žmonių ir keli šimtai sužeista.

Be to, provincijoje įvyksta užpuolimų ant žydų kolonijų. Tokių užpuolimų metu įvyksta smarkūs susišaudymai.

Po Henleino Forsteris

Šiemet, gegužės mėn. 19—21 dienomis, kada buvo įtempti Čekoslovakijos—Vokietijos santykiai, paaiškėjo, kad maždaug tuo pačiu metu net du kartus lankėsi Londone Čekoslovakijos vokiečių vadas Henleinas, kuris su atsakingais anglų politikais tarėsi dėl Čekoslovakijos vokiečių padėties. Dabar pranešama, kad praėjusią savaitę lankėsi Londone ir Dancigo hitlerininkų vadas Forsteris.

Ryšium su šia kelione, spaudoje pasirodė įvairių žinių, iš kurių galima buvo daryti išvadų, kad Forsteris Londonan nuvyko atlikti svarbių politinių misijų. Pasirodžius spaudoje tokioms žinioms, patsai Forsteris pareiškė, kad jis viešėjo Londone tik privatiškai, o juo labiau neturėjęs jokių politinių tikslų, nes jo paties žodžiais sakant:

„Santykiai tarp Lenkijos ir Dancigo yra tokie geri, kad čia nereikalingos jokios diskusijos".

Svarbiau karas negu olimpiada

Kaip žinome, 1936 metais Vokietijoje įvyko 11-ta iš eilės tarptautinė olimpiada, kuri buvo labai sumaniai suorganizuota. Tai olimpiadai pasibaigus, buvo nutarta 12 olimpiadą organizuoti 1940 metais Tokijoje. Po to nutarimo japonai ėmėsi skubiai organizuoti olimpiadą. Organizaciniai darbai buvo vedami iki paskutinių dienų, bet netikėti, nes japonai iš viso atsisakė nuo olimpiados.

Atsisakymo priežastis — karas Kinijoje. Kadangi karo pabaigos vis dar nematyti ir kinai kaskart atkakliau visomis priemonėmis kovoja su užpuolimu, tai japonai turi mobilizuoti visas turimas jėgas ir skirti labai daug lėšų karo vedimui. Dėlto buvo priversti atsisakyti nuo olimpiados.

Kur bus suorganizuota 12-ta tarptautinė olimpiada, tuo tarpu nežinia. Dėl vietos varžosi net trys valstybės: Suomija, Anglija ir Jungtinės Amerikos Valstybės.

Įvairumai

Reimso katedros restauravimai truko 20 metų

Daug kas atsimena, kokį viso pasaulio pasipiktinimą sukėlė vokiečiai per Didįjį karą bombarduodami garsiąją Reimso (Prancūzijoje) katedrą. Tas pasipiktinimas nebuvo atslūgęs nė po pasaulinio karo, kai tūkstančiai įvairių, kraštų turistų, atvažiavę aplankyti nepaprastą architektūros meno vertybe radoją patrankų šovinių sugriaužtą, iš dalies vidumi, sudaužytais didelės meno vertės skulptūriniais papuošimais. Tas pasipiktinimo ir pasigailėjimo jausmas įgalino Reimso katedrą vėl restauruoti. Įvairių valstybių turtingi žmonės tam restauravimui aukojo milžiniškas pinigų sumas. Vienas tik Roekfelleris tam tikslui paaukojo 15.000.000 frankų.

Reimso katedros restauravimas truko 20 metų ir iki šiol kaštavo 37.000.000 frankų. Tuo tarpu baigtos restauruoti tik vidinės katedros dalys ir dabar prie visų altorių jau laikomos pamaldos. Uždengtas ir naujas švininių plytų stogas. Tačiau liko vis dar sudaužyti, sugriauti katedros fasadai, sutrupėję bokšteliu, arkų, statulų akmeniniai mezginiai.

Paryžiaus laikraščiai, rašydami apie katedros restauravimą, nurodo, kad tai, kas katedroje padaryta per 20 metų, restauravimų istorijoje neturi pavyzdžių. Restauravimo darbų vedėją architektorių Henri Dene pagrįstai gretina su viduramžių bažnyčių kūrėjais. Esą, be to architektoriaus pusiau sugriauti apdegę katedros griuvėsiai kažin ar bebūtų atgavę savo išvaizdą ir savo dvasią. Dene pats Reimse gimęs ir augęs, iš savo vaikystės laikų katedrą pažįsta ir mėgsta. Dar jaunuoliu būdamas jis nupiešė katedros bokštus; baigęs architektūros mokslus smulkiai tyrinėjo visą katedros pastatą; prieš pat karą jis nukopijavo archyvinius katedros braižinius, kurie per karą sudegė. Katedrą restauruojant tos kopijos buvo nepaprastai brangi parama.

Dvidešimt darbo metų neatrodo perilgas laikas įsivaizdavus, kas yra realiai atstatyti katedrą, nors ir jos vidų, tokią, kokia ji buvo iki 1914 m. rugsėjo mėnesio, kai vokiečiai leido į ją šimtus patrankų šovinių ir pačią baisiausią dieną, rugsėjo 19 d., kai išdegė katedros vidus, sutirpo stogas ir varpai, sugriuvo visos trapiosios dalys.

Architektoriui Dene ir jo bendradarbiams teko išspręsti tokius uždavinius, kaip katedros vidaus apšvietimas, architektūros ir skulptūros glaudaus saito išlaikymas, ir dar ką, ko visuomenė, o dažnai ir patys kritikai net nesupruoja. Architektorius su bendradarbiais išskentė daug priekaištų, bet dirbant tokį milžinišką darbą kitaip negalėjo ir būti. Bet dabar baigęs darbą Dene gali jausti pelnytą pasitenkinimą. Paryžiaus spauda pažymi, kad restauruotos katedros atidarymo iškilmėse Denei priklauso pirmoji garbingiausioji vieta.

Beveik visur restauravimo darbus veda Reimse gimusieji žmonės, išaugę katedros pavėsyje, iš jaunų metų gyvenę jos ir gimtojo miesto garbe.

Reimso katedra, gausingų kūrėjų pastatyta ir papuošta praeityje, turi ir šių laikų meninikų darbo pėdsakus. Visa tai tačiau susilieja į vieną visumą, liudijančią, kaip vienos tautos kartų kartos dėjo savo energiją, dvasią į didelį, žmonįją žavintį kūrinį.

Redakcijos atsakymai

M. Gaideliui. Dėl kai kurių sumetimų geriau bus, kad padėka nebus įdėta.

Girdėjusiam. Nemalonus reiškinys. Bet kadangi tai darė mažas vaikas, nerimta būtų kelti viešumon. Prašome daugiau.

A. Tveralčiui. Kai kuriuos paaiškinimus turėjome sutrumpinti ir kai ką visai išleisti. Ir jums gal bus aišku, kodėl redakcijai viskas buvo svarbu sužinoti. Tad ir ateityje prašome faktus nušviesdinėti plačiau.

Putinui. Šį kartą tos merginos pavardės neskelbiame.

Svečiui. Už pasiryžimą siuntinėti mums korespondencijas dėkojame. Lauksime daugiau.

J. V. Straipsnio apie nepavyzdingą vieno mūsų studento elgesį kaimo jaunimo tarpe nedėsime. Nes vienas — tai dar ne visi.

Pušelei. Eilėraščius atidavėme, kam nurodėte. Knygų persiuntinėjime redakcija ir administracija netarpininkauja.

Klausiukui. Prašom rašinėti. Kas tiks, įdėsime. „Aido" nemokamai nesiuntinėjame. Geriausiu atveju prenumeratos sumokėjimo gali tam tikrą laiką palaukti. Prašome suprasti, kad laikraštis išleisti brangiai atsieina.

KARAS KINIJOJE

Atkaklūs mūšiai ore

Paskutiniu metu Kinijoje ypač paaštrėjo kovos ore. Japonai kaskart dažniau atakuoja įvairius kinų miestus, o labiau Hankou miestą, kurį netrukus žada pulti.

Šiaip žinių iš karo fronto Kinijoje negauta. Tačiau iš Tolimųjų Rytų gauname neraminančių žinių apie paaštrėjusius santykius tarp Sovietų Rusijos ir Japonijos. Mat, šiomis dienomis Sovietų Rusijos kariuomenės būrys esąs įsiveržęs į Mandžūriją, kuri kartu sa Japonija griežtai užprotestavo. Tuo tarpu Sovietų Rusijos vyriausybė pareiškė, kad užimtas žemės plotas priklauso Rusijai ir ji iš sen savo kariuomenės neatitrauksianti.

KARAS ISPANIJOJE

Po sukilėlių puolimo

Praėjusiame „Aido" nr. buvo rašyta apie naują didelį sukilėlių puolimą. Pasak laikraščių, šis puolimas buvęs vienas didžiausių. Sukilėliai šiuo žygiu nori kuo greičiau prisiartinti prie Valencijos, kurią netrukus tikisi paimti.

Sukilėlių štabo pranešimu, jiems puolimas pavykęs ir keliose vietose pasisekė gerokai pasistūmėti pirmyn. Šiam puolimui sukilėlių vadai priduoda labai didelės reikšmės, nes tikisi, kad netrukus vyriausybininkai turės pasiduoti. Tuo tarpu vyriausybės armijos vadovybė yra tos nuomonės, kad karas Ispanijoje dar negreit pasibaigs. O atvykęs į Barceloną Madrido gynėjas generolas Miacha pareiškė, kad kaip Madridas, taip ir Barcelona bei Valencija gins savo nuo sukilėlių iki paskutiniųjų.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas. „RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.